

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬ ДРУГУ ВИЩУ ОСВІТУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Колісниченко І. А.

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

iryna_kolisnychenko@ukr.net

Вивчення психологічних особливостей емоційної сфери студентів є важливим напрямком досліджень у сучасній психології, оскільки емоції грають ключову роль у процесі навчання, а також впливають на соціальні відносини та загальний психічний стан здобувачів освіти. Дослідження емоційної сфери студентів допомагає краще зрозуміти, як впливають різноманітні фактори, такі як навчальні навантаження, стиль життя та соціокультурне середовище, на їхні емоції та психологічне благополуччя.

Сфера емоцій - це об'єкт глибокого дослідження в науці, і вже багато вчених внесли важливий внесок у розуміння цього психологічного аспекту. Вивчено взаємозв'язок між компонентами емоційної сфери та пізнавальними і вольовими процесами завдяки внеску вчених, таких як Л. І. Божович, Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн, З. Фрейд і інші. Також, вивченню емоційної сфери присвятили свої праці сучасні науковці, як Є. П. Ільїн, О. В. Михайленко, О. М. Харитонова. Є. П. Ільїн є автором однієї з найфундаментальніших робіт, яка присвячена теоретичним та методологічним питанням вивчення емоцій та почуттів людини, структури емоційної сфери особистості та її складових.

Початок широкомасштабної військової агресії російської федерації проти України позбавив українців звичного та безпечного способу життя, незалежно від їх особистісних особливостей, соціального стану, професійних і кар'єрних здобутків, політичних поглядів та економічних умов довоєнного існування. Війна спричиняє значні виклики для психологічного благополуччя населення. Особливу

увагу привертають студенти, які здобувають другу вищу освіту, оскільки вони стикаються з подвійним навантаженням: навчальним та соціально-економічним. Вивчення їхньої емоційної сфери є важливим кроком до розробки ефективних психологічних і педагогічних стратегій підтримки цієї категорії студентів у цей складний період життя.

Актуальність дослідження психологічних особливостей емоційної сфери студентів, які здобувають другу вищу освіту під час війни, можна пояснити кількома важливими *аспектами*:

1. Психологічний вплив війни на емоційну сферу.

Війна має глибокий психологічний вплив на індивідів, що проявляється через стрес, тривожність, депресію, апатію, дратівливість та емоційне вигорання. Студенти, які одночасно переживають особисті труднощі, пов'язані з війною, та зобов'язання по отриманню освіти, можуть мати специфічні психологічні потреби, що потребують окремого вивчення. В. М. Єфременко та З. В. Сироватко у статті «Вплив війни між Росією та Україною 2014-2024 років на психічний та емоційний стан студентів» [1] проаналізували, як тривалий військовий конфлікт впливає на психічне здоров'я студентів, зокрема викликаючи стресові реакції та травми, що тривають протягом довгого часу після припинення бойових дій. А. Н. Коструба та З. Поліщук у статті «Психологічне благополуччя студентів у період війни: емпіричний аналіз» [2] провели емпіричне дослідження психологічного благополуччя студентів під час війни, і виявили, що більшість опитаних мають середній рівень благополуччя, незважаючи на умови військових дій у країні.

На наш погляд, порівняно з традиційними студентами, студенти, що отримують другу вищу освіту, виявляють більшу стійкість до стресу, однак їхня емоційна адаптація в умовах війни часто супроводжується інтенсивними емоційними коливаннями.

Слід вказати на те, що в період воєнного стану необхідною умовою є пошук психологічних ресурсів (готовність до активних дій, упевненість у собі, вміння знаходити вихід із складних ситуацій тощо), які є одним із компонентів процесу

саморегуляції [3].

Особливості студентів, які здобувають другу вищу освіту.

Можемо стверджувати, що категорія студентів, які здобувають другу вищу освіту, зазвичай має вищий рівень відповідальності, усвідомленості та мотивації до навчання. Проте вони також можуть зазнавати додаткових труднощів, пов'язаних із віковими особливостями, сімейними обов'язками, професійною діяльністю. Дорослі студенти, які поєднують навчання з роботою та сімейними обов'язками, відчують підвищений рівень стресу через необхідність балансувати між різними сферами життя.

Вплив війни на академічну діяльність.

Можемо стверджувати, що освітній процес під час війни зазнав значних змін – перехід на дистанційне або змішане навчання, порушення доступу до навчальних матеріалів, труднощі з комунікацією між студентами та викладачами. Все це впливає на рівень мотивації до навчання та формує додаткове навантаження на емоційну сферу студентів.

Варто зазначити, що дуже важливою є роль викладача, який в період воєнного стану повинен бути підтримкою для здобувача, спробувати допомогти знайти психологічні ресурси для подальшого навчання та виходу із кризових ситуацій.

Тому, на наш погляд, необхідно активно розширювати та удосконалювати різноманіття форм та методів навчання та засобів інформування, враховуючи різні можливості здобувачів для отримання доступу до різних інформаційних ресурсів.

Необхідність підтримки психоемоційного здоров'я.

В умовах війни актуалізується потреба в розробці психологічних стратегій підтримки студентів, спрямованих на регуляцію емоцій, зниження рівня стресу, розвиток адаптивних механізмів та особистісних ресурсів, таких як життєстійкість. Життєстійкість є одним із ключових чинників, що допомагає студентам адаптуватися до кризових ситуацій, долати труднощі та підтримувати

психічне здоров'я. Вона допомагає їм знижувати рівень стресу та знаходити внутрішні ресурси для продовження навчання.

Поняття «життєстійкості» було вперше введено в науковий обіг в американській психології С. Мадді. За С. Мадді, «життєстійкість» це – особлива структура установок і навичок, що дозволяє перетворити зміни на можливості, що відображає психологічну живучість і розширену ефективність людини, пов'язану з її мотивацією до подолання стресогенних життєвих ситуацій. Дослідження С. Мадді і С. Кобейса продемонстрували, що життєстійкість – це особистісна характеристика, яка є загальною мірою психологічного здоров'я людини і містить три життєві установки: залученість, контроль подій та виклик [4]. За даними досліджень (І. А. Мартинюк), студенти з високим рівнем життєстійкості демонструють кращу адаптацію до стресу, а також вищий рівень емоційної саморегуляції. Життєстійкість особистості в умовах війни формується за рахунок соціальної підтримки, особистісної гнучкості та використання ефективних копінг-стратегій (Б. П. Лазоренко). Вона допомагає особистості адаптуватися до кризових умов, підтримувати психічне здоров'я та ефективно функціонувати навіть у складних життєвих обставинах. Тому, дуже важливим є досліджувати, які фактори впливають на життєстійкість студентів у період війни, та розробляти рекомендації для їх підтримки.

Соціальний контекст війни.

Війна змінює соціальні ролі, очікування та вимоги до особистості. Для студентів другої вищої освіти це може означати необхідність переосмислення професійних і життєвих перспектив, що впливає на емоційну сферу та вимагає додаткових психологічних ресурсів.

Висновок: Отже, дослідження психологічних особливостей емоційної сфери студентів, які здобувають другу вищу освіту під час війни, є надзвичайно актуальним у сучасних реаліях. Війна створює додаткові стресові фактори, які впливають на емоційний стан, академічну мотивацію та загальне психоемоційне здоров'я студентів. Водночас, розвиток життєстійкості та адаптаційних

механізмів може допомогти їм краще справлятися з викликами війни. Тому, важливим завданням є розробка психологічних технологій підтримки студентів, що сприятиме їхній успішній адаптації та емоційному благополуччю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єфременко В. М., Сироватко З. В. Вплив війни між Росією та Україною 2014-2024 років на психічний та емоційний стан студентів. *Науковий часопис*. 2024. № 3(175).
2. Коструба Н., Поліщук З. Психологічне благополуччя студентів у період війни: емпіричний аналіз. *Психологічні перспективи*. 2022. (40). С. 51–61.
3. Максименко С. Д. Психологія особистості: підручник. Київ: КММ, 2007.
4. 296 с.
5. Khoshaba D., Maddi S. Early Antecedents of Hardiness // *Consulting Psychology Journal*. – Spring, 1999. – Vol. 51. – N 2. – P. 106–117.

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МЕНЕДЖЕРІВ І КЛІЄНТІВ ІТ-КОМПАНІЙ

Коломієць Д.С.

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

kolomiietsdm@gmail.com

Науковий керівник - проф. М.М. Кононова

Емоційний інтелект (ЕІ) — порівняно молоде поняття, яке привернуло увагу науковців і практиків лише наприкінці ХХ століття. Попри свою новизну, дослідження в цій сфері стрімко розвиваються та мають суттєвий вплив на різні галузі сучасного життя, зокрема на бізнес і високотехнологічні індустрії.

У сфері ІТ, де інтенсивність праці, високий рівень стресу та необхідність